

EESTI ARSTIDE ANALÜÜS 2019-2023

Analüüsis uuritakse Eesti arstide arvu muutusi aastatel 2019-2023 ning nende mõju tervishoiusüsteemile. Eesmärgiks on välja selgitada arstide vanuseline jaotus, ametikohtade täitmine ning arstide väljaränne välisriikidesse. Lisaks analüüsitakse arstiõppe trende.

Metoodika

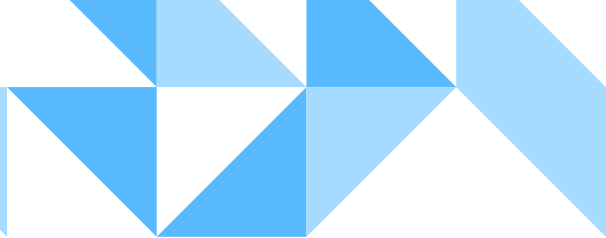
Tervishoiutöötajate andmed koguti Tervise Arengu Instituudi kodulehelt ja Terviseameti tervishoiutöötajate registrist. 2024. aastal Terviseametist saadud isikupõhised andmed arstide kohta lingiti tervishoiutöötaja koodi alusel 2019. aasta andmetega, et hinnata selle aja jooksul toimunud muutusi. Andmed haridusasutuste ja nende õpilaste kohta koguti Haridussilma veebilehelt.

Kokkuvõte

Kokku oli 2024. aasta märtsi seisuga Terviseameti registris 7243 arsti, kellest oli Eestis töökoht 5178 arstil. Seega tuleks leida lahendusi, kuidas saada arstina mitte töötajad uuesti omandatud eriala juurde tagasi.

Läbi aastate on trend, et töötavate isikute arv on suurem, kui tegelikult täidetud ametikohtade arv ehk arstid jagavad enda koormust erinevate tööandjate, sh riikide vahel.

Analüüsist selgus, et järgneva viie aasta jooksul saab 65-aastaseks 140-160 Terviseameti registris olevat arsti aastas. Kui me soovime säilitada suhtarvu 3 arsti 1000 inimese kohta, peab tööle asuma kindlasti enam arste, kui saab 65-aastaseks, sest ametist lahkujaid on kahjuks ka enne pensioniiga. Seetõttu on oluline pöörata tähelepanu arstide arvu jätkuvale jälgimisele ja vajadusel rakendada meetmeid arstide tööjõu stabiilsuse tagamiseks.

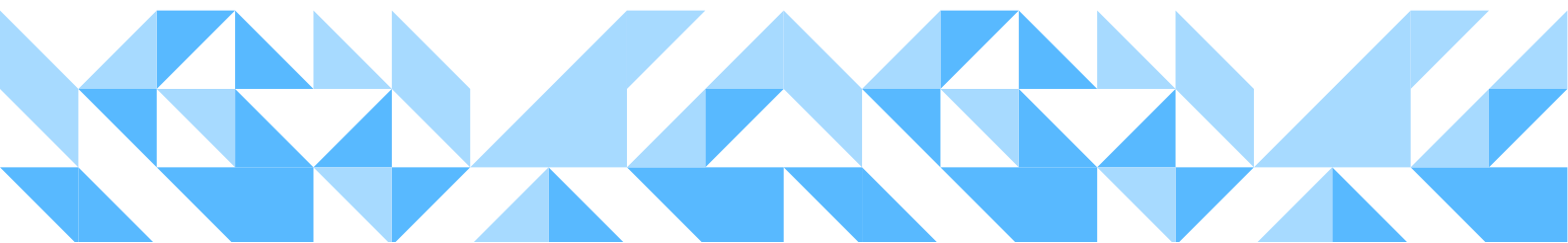
Arstide vanuseline koosseis on üha vananev, kus üle 65-aastased arstid moodustavad märkimisväärse osa töötavatest arstidest. Näiteks aastal 2023 oli üle 65-aastaste hetkel töötavate arstide arv 1275, moodustades ligikaudu 24,6% kogu arstide arvust, samas kui alla 65-aastaste arstide arv oli 3903.

Vananev arstide kogukond seab väljakutseid tuleviku tervishoiule, kuna pensionile jäävate arstide asendamine noorematega võib osutuda keeruliseks. Eesti tervishoiusüsteemis töötavate alla 65-aastaste arstide arv on viimaste aastate jooksul pidevalt vähenenud, kuid arstide koguarv on püsinud samal tasemel, sest pensioniealiseks saanud arstid jätkavad töötamist. Järgmistel aastatel pidurdab Eesti tervishoiusüsteemi arengut parimas tööeas arstide defitsiit ja ainult noorte arstide arvukas ettevalmistus suudab seda osaliselt leevendada.

Aastatel 2019-2023 suundusid 195 Eesti arsti välismaale tööle. Kõige enim võeti välismaal töötamiseks lubasid Soome (103) ja Suurbritanniasse (23), erialadest liikusid välismaale üldmeditsiini eriala arstid (72) ning hambaarstid (20).

Enamik arste on omandanud hariduse Eestis, kuid on ka 201 arsti, kes on hariduse saanud teistes riikides, näiteks Venemaal, Ukrainas ja Soomes.

Arstiks õppimise üks oluline aspekt on sisseastumiseksamite sooritamine. Eesti keele eksami tulemusi vaadates selgub, et kui õppeaastatel 2018/2019 kuni 2021/2022 said riigieksamil vähemalt 85 punkti keskmiselt 562 õpilast, siis eelmisel aastal oli see arv 346. Matemaatika lõpueksamid hästi sooritanud õpilaste osakaal on tõusnud ligi 10%. Eelmisel aastal said 85+ punkti ligi 1300 õpilast, kes moodustasid kõikidest eksamite sooritajatest 26%. Statistika näitab veel, et üle poolte õpilastest saavad endale lõpetades inglise keeles vähemalt C1 taseme.

Analüüs

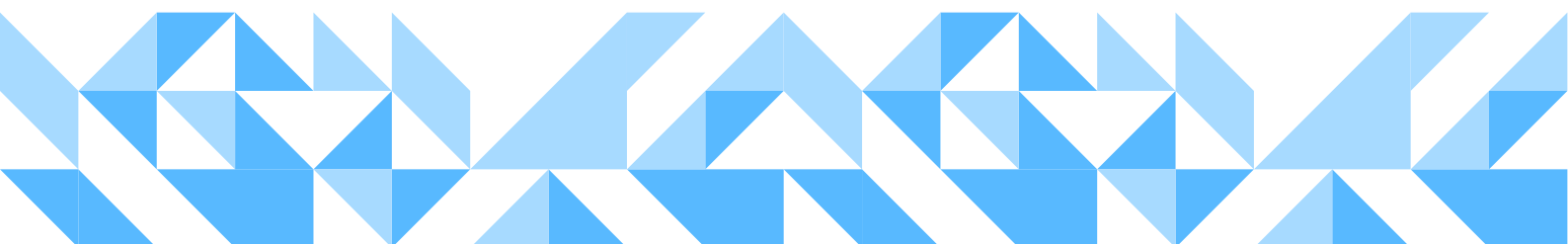
Registris olevad arstid

2024. aasta märtsi seisuga on Terviseameti registris 7243 arsti, kellest oli Eestis töökoht 5178-l. Seega on ligi 2000 inimesest, kes ei tööta Eestis arstina. Neist pooled on alla 65 aasta vanused ning ilmselt on nad tööturul aktiivsed. Seega tuleks leida lahendusi, kuidas saada need arstid uuesti enda omandatud eriala juurde tagasi. Eelmisel aastal kanti registrisse 151 arsti ning nendest teeb tööd mõnes raviasutuses 129 ehk 22 arsti on mingil põhjusel otsustanud mitte tööle asuda enda erialal.

Läbi aastate on trend, et töötavate isikute arv on suurem, kui tegelikult täidetud ametikohtade arv ehk arstid jagavad enda koormust erinevate tööandjate, sh riikide vahel. Ettevõtjate ja töövõtulepinguga töötavate tervishoiutöötajate poolt täidetud ametikohad on üldjuhul hinnangulised, sest nende puhul on raske hinnata, kui suure osa ühest ametikohast töötaja konkreetsel ajahetkel täidab. Lisaks suureneb Eestis vanemaealiste koguarv ja sellest tekib ka vajadus täiendavate tervishoiuteenuste järele.

Kohtade täituvusse annab enda osa ka ületunnitöö, millega TAI andmetel täidetakse aastas keskmiselt 127 ametikohta lisaks. Liiga suure koormuse võtnud arstidel on seetõttu ka suur risk läbi põleda ning töölt lahkuda. Lisaks võime arvata, et mida vanemad on meil arstid, seda vähem nad üleüldiselt jaksavad ka ületunde teha.

Eesti tervishoiusüsteemi tugevuse mõõdupuuks on muu hulgas ka arstide arv elaniku kohta. Hetkel on Eestis umbes 3,9 arsti 1000 elaniku kohta. Võrreldes Euroopa keskmisega, mis on ligikaudu 3,5 arsti 1000 elaniku kohta, viitab sellele, et kuigi Eestis on arstide arv hetkel üldiselt piisav, võib see hakata varsti kahanema, sest suur osa arstidest läheneb pensionieale või siirdub tööle välisriiki. Kui me soovime säilitada suhtarvu 3 arsti 1000 inimese kohta, peab tööle asuma kindlasti enam arste, kui saab 65-aastaseks, sest ametistlahkujaid on kahjuks ka enne pensioniiga. Lisaks suureneb Eestis vanemaealiste koguarv ja sellest tekib ka vajadus täiendavate tervishoiuteenuste järele.

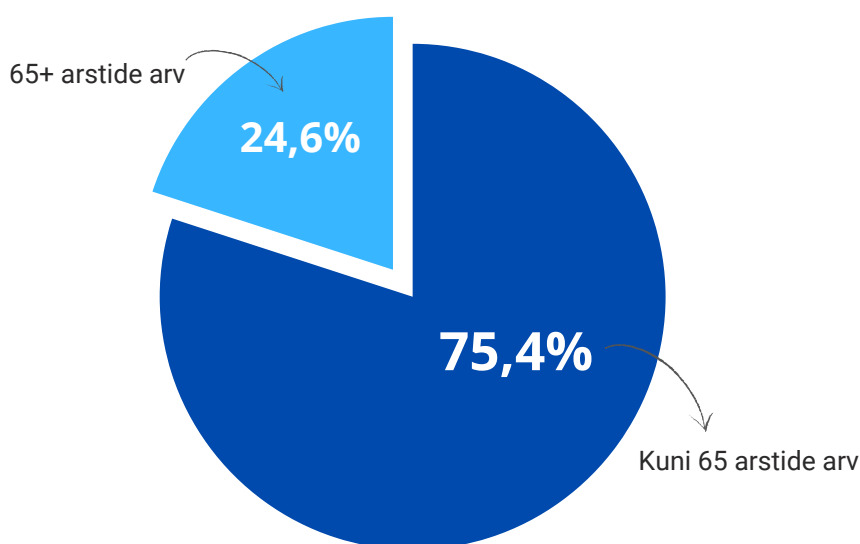

Omandatud erialad

Vaadeldes 2023. aastal Eestis töötavate arstide jaotust erialade kaupa selgub, et ligi 1200 arsti töötab peremeditsiinis ning järgnevad pediaatria (542), günekoloogia (393) ja anestezioloogia (378) eriala. Hetkel on registreerinud alla 5 arsti kohtuarstiteaduse ja kardiokirurgia erialal. Märtsi seisuga on Eestis 441 arsti, kes on omandanud kaks eriala.

Üle 65-aastaste arstide töökohad Eestis

Kokku oli 2024. aasta märtsi seisuga Terviseameti registris 7243 arsti, kellest oli Eestis töökoht 5178-l. Nendest aga 1275 (24,6%) olid vanemad kui 65 aastat. Aastal 2019 töötas Eestis aga 4603 arsti, kellest 937 (20,4%) olid vanemad kui 65 aastat. Seega on viimase 5 aasta jooksul arstide üldarv püsinud suuresti pensionieas töötavate arstide toel, sest üle 65-aastaste arstide arv on sel ajavahemikul suurenenud 299 võrra (36,1%). Üle 65-aastaste arstide panust Eesti praeguse tervishoiu süsteemi toimimisse on suur, kuid võime oletada, et neist enamik ei tee enam ületunde ega tööta ka täiskoormusega, mistõttu nende panus kõigi arstide tööaega on väiksem kui noorematel kolleegidel. Terviseametil puudub info, millal jäädakse pensionile, kuna meil on arst registris surmani. „Eestis töötavad õed ja arstid vananevad“ artiklis oli välja toodud, et keskmine Eesti arst lahkub töölt 75-aastaselt (2022. aasta andmed).

Joonis 1. Arstide vanuseline jaotus % 2023 aasta seisuga
Andmed: Terviseamet

Alla 65-aastaste arstide tökohad Eestis

Alla 65-aastaste arstide arv viimastel aastatel on näidanud muutusi. Aastal 2019 oli alla 65-aastaste arstide koguarv 3666, moodustades 79,6% kõigist arstidest. Järgnevatel aastatel on alla 65-aastaste arstide arv järk-järgult vähenenud. Kõige märgatavam muutus toimus aastal 2023, kui töötavate arstide koguarv oli 5178, kuid alla 65-aastaste arstide osakaal vähenes samuti, moodustades ainult 75,5% töötavate arstide koguarvust. Selline muutus võib osutada mitmetele teguritele, sealhulgas arstide pensionile jäämisele, karjäärimuutustele või meditsiiniõppe ja -koolituse trendidele.

Samuti võib see mõjutada tervishoiusüsteemi koormust ja tasakaalu vanemate ja nooremate arstide vahel ning nõuda täiendavaid jõupingutusi, et tagada arstide järelkasvu jätkusuutlikus tulevikus.

Tabel 1. Arstide vanusstruktuur aastatel 2019-2023

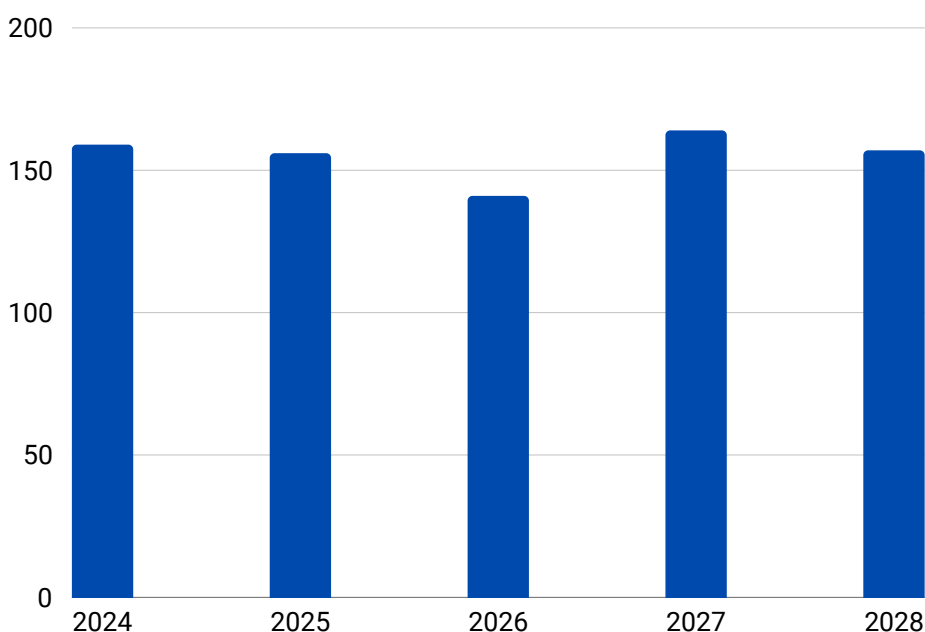
AASTA	KOGUARV	KUNI 65	% KOGUARVUST (KUNI 65)	65+	% KOGUARVUST (65+)
2019	4603	3666	79,6%	937	20,4%
2020	4626	3669	79,3%	957	20,7%
2021	4568	3579	78,3%	989	21,7%
2022	4683	3639	77,7%	1044	22,3%
2023	5178	3903	75,5%	1275	24,3%

Andmed: Tervise Arengu Instituut, Terviseamet

Aastatel 2024-2028 jõuab keskmiselt pensioniikka 155 Terviseameti registris olevat arsti. Arvud varieeruvad aastate jooksul – 2026. aastal jõuab pensioniikka 141 arsti, kuid 2027. ja 2028. aastal on see number suurem, vastavalt 164 ja 157 arsti. Lisaks kui 90% hetkel tööl olevatest 65+ arstidest peaksid veel vastu 5 aastat, siis on veel 1150 arsti, kes võivad minna pensionile. See prognoos võib mõjutada tervishoiusüsteemi, eriti kui suur hulk arste otsustab samal ajal pensionile minna. Seetõttu on oluline seda jälgida, planeerida personalipoliitikat ning tagada piisav arstide arv.

Joonis 2. 2024-2028. aastatel 65-aastaseks saavate arstide arv

Andmed: Terviseamet

Arstid ja migratsioon

Välismaale tööle minek võib olla atraktiivne võimalus arstidele, kes soovivad laiendada oma kogemusi ja töötada erinevates keskkondades. Samuti võib see kaasa aidata rahvusvahelise meditsiinipraktika edendamisele ning teadmiste vahetamisele erinevate riikide vahel.

2023. aastal võtsid arstid kokku 32 tõendit, millest enamik olid seotud üldmeditsiiniga (9 tõendit), järgnesid hambaravi (4 tõendit), oftalmoloogia (3 tõendit) ja pediaatria (3 tõendit). See näitab, et suurim huvi välismaale tööle mineku vastu on üldmeditsiini valdkonnas. Kõige populaarsemad sihtkohad 2023. aastal olid Soome (11 tõendit) ja Suurbritannia (6 tõendit).

Arstide lahkumist välismaale illustreerivad tabelid 2 ja 3, kus on väljavõtted Terviseameti registrist 2023. a seisuga.

Tabel 2. 2023. aastal välismaale tööle mineku taotlused erialade kaupa

ERIALA	TÕENDITE ARV
ÜLDMEDITSIIN	9
HAMBARAVI	4
OFTALMOLOOGIA	3
PEDIAATRIA	3
PEDIAATRIA NEONATOLOOGIA LISAPÄDEVUSEGA	1
PSÜHHIAATRIA LASTE- JA NOORUKITEPSÜHHIAATRIA LISAPÄDEVUSEGA	1
LASTEKIRURGIA	1
OTORINOLARÜNGOLOOGIA	1
SISEHAIGUSED ALLERGOLOOGIA LISAPÄDEVUSEGA	1
DERMAOVENEROLOOGIA	1
RADIOLOOGIA	1
ÜLDKIRURGIA	1
ENDOKRINOLOOGIA	1
SÜNNITUSABI JA GÜNEKOLOOGIA	1
RESTAURATIIVNE HAMBARAVI	1
FARMATSEUT	1
PROVIISOR	1

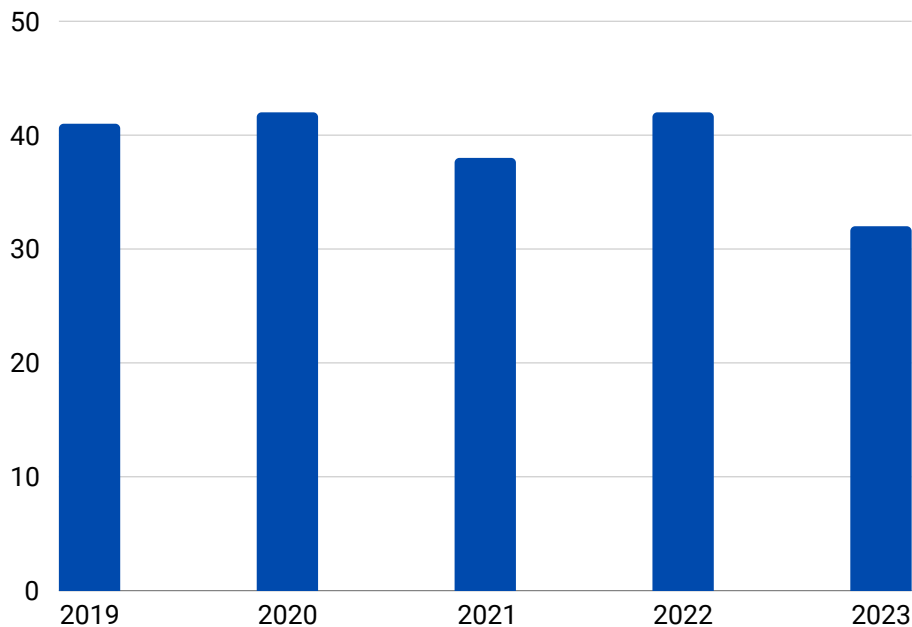
Tabel 3. 2023. aastal välismaale tööle mineku taotlused riikide kaupa

RIIK	TÕENDITE ARV
SOOME	11
UK	6
ARAABIA ÜHENDEMIRAADID	3
HISPAANIA	2
ŠVEITS	2
AUSTRIA	2
SAKSAMAA	2
BELGIA	1
PRANTSUSMAA	1
NORRA	1
KAIMANISAARED	1

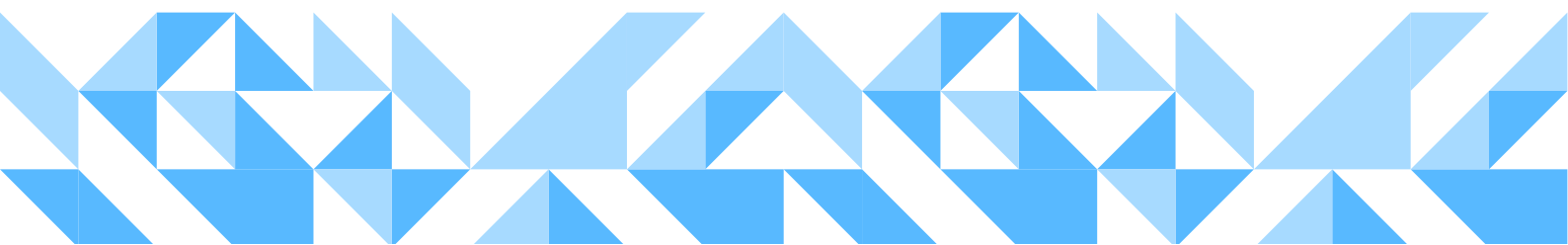
Andmed: Terviseamet

Aastatel 2019-2023 võtsid arstid kokku 195 välismaale tööle mineku tõendit. Tõendite arv on jäänud 32 ja 43 vahele ning aastate lõikes mõnevõrra erinev.

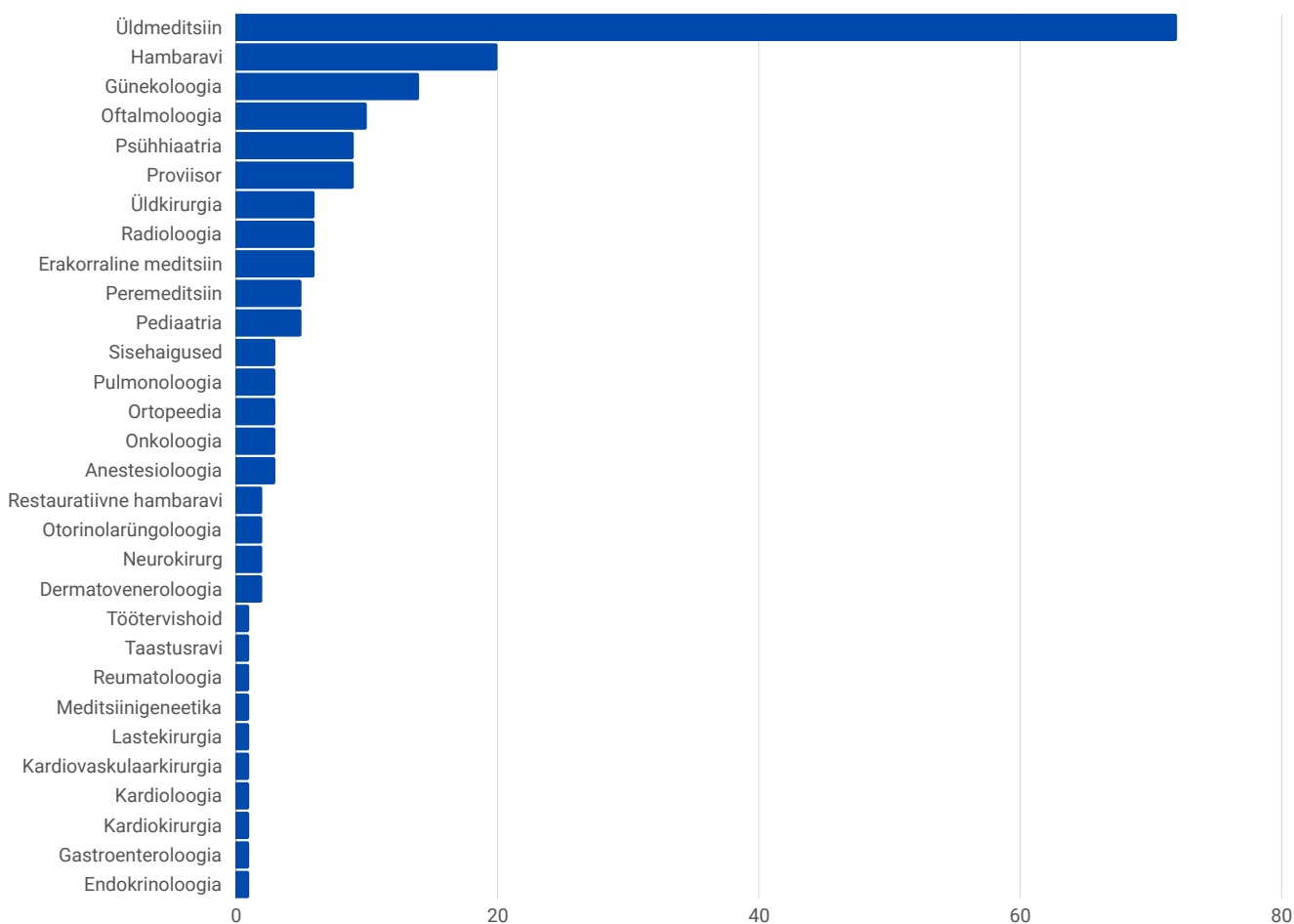

Joonis 3. 2019-2023 aastal välismaale tööle minekuks väljastatud tõendite koguarv
Andmed: Terviseamet

Enim võeti tõendeid üldmeditsiini (72) ja hambaravi (20) erialadel, moodustades vastavalt 36,9% ja 10,3% kõigist arstide võetud tõenditest. Kuigi mõned erialad on väiksema esindatusega - näiteks kardiokirurgia, gastroenteroloogia ja endokrinoloogia - näitab see siiski teatavat huvi nendel ametikohtadel töötamise vastu välismaal.

Joonis 4. 2019 – 2023 aastal välismaale tööle mineku taotlused erialade kaupa
Andmed: Terviseamet

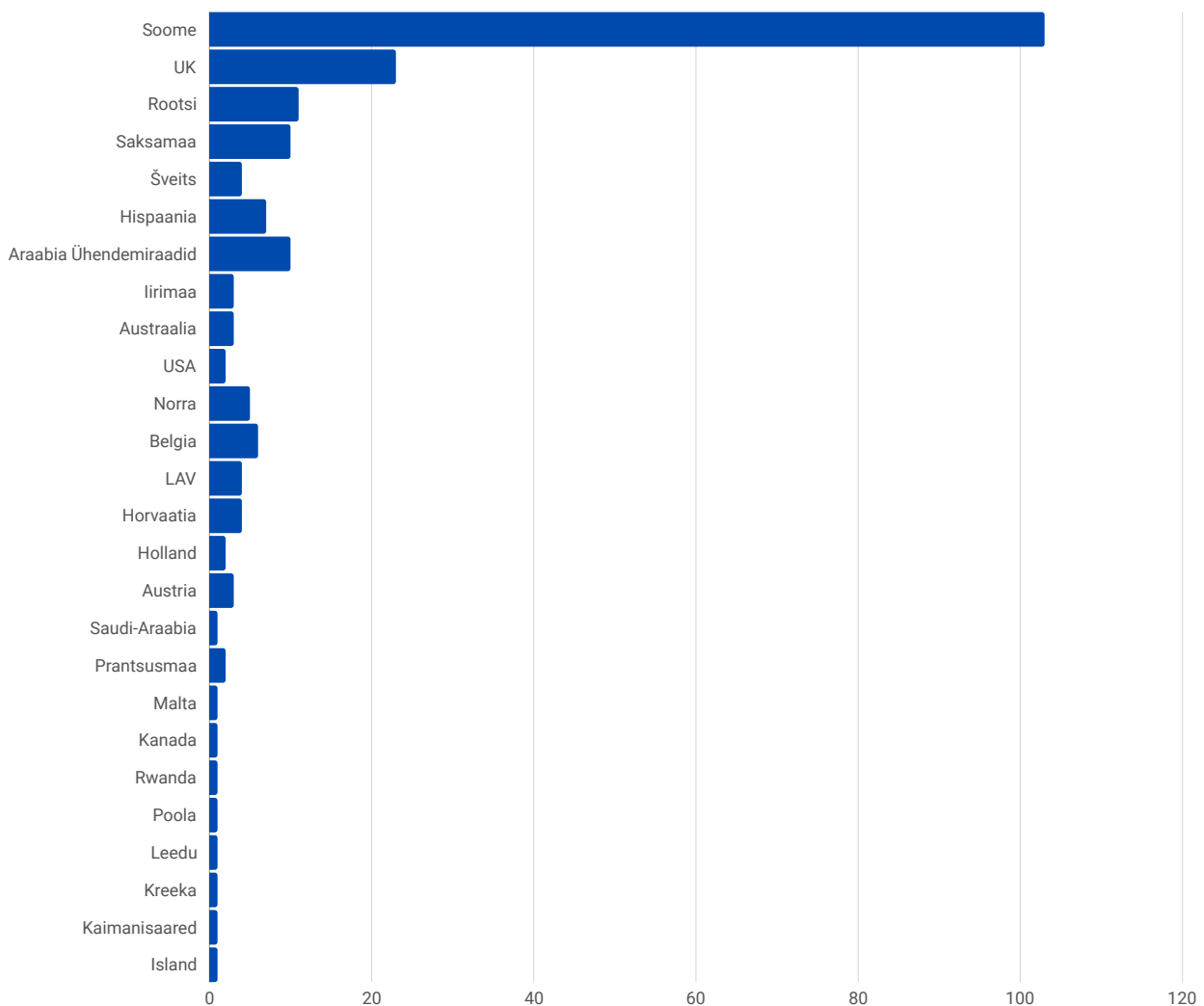

Aastatel 2019-2023 suundus oluline hulk Eesti arste välismaale tööle ning sihtkohad jagunesid mitmetesse riikidesse üle terve maailma. Populaarseimaks sihtkohaks oli ülekaalukalt Soome, kuhu suundus kõige rohkem arste (103). See võib viidata Soome tervishoiusüsteemi atraktiivsusele, sealhulgas töötingimustele ja -võimalustele, samuti võib see olla seotud kultuuriliste ja keeleliste sarnasustega ning kindlasti ka Soome asukohaga Eesti suhtes.

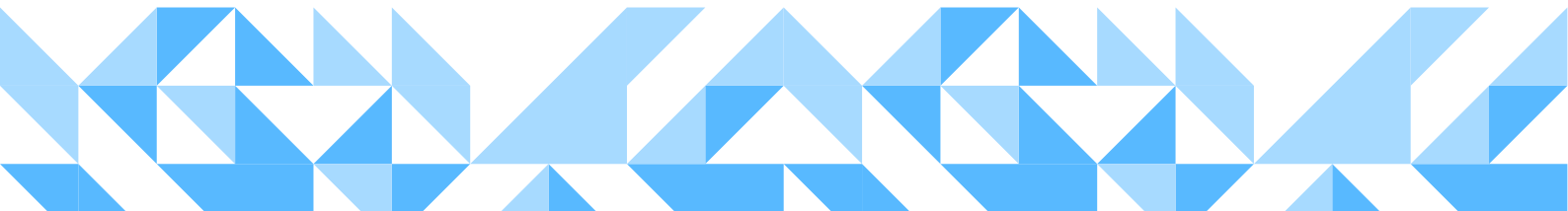
Suurbritannia oli teisel kohal (23), kuid selle populaarsus oli võrreldes Soomega oluliselt madalam. Võimalik, et ka Brexitiga seotud ebakindlus ja muudatused Ühendkuningriigi tervishoiusüsteemis võisid mõjutada arstide valikuid välismaale suundumisel.

Ära tuleb märkida ka teiste Euroopa riikide nagu Rootsi, Saksamaa ja Šveitsi populaarsus. Need riigid on tuntud heal tasemel tervishoiusüsteemi poolest ning võivad pakkuda arstidele mitmekesiseid karjäärivõimalusi ja väljakutseid.

Lisaks Euroopale leidsid arstid tee ka teistesse maailma piirkondadesse nagu Austraalia, Araabia Ühendemiraadid ja Ameerika Ühendriigid.

Joonis 5. 2019 - 2023 aastal välismaale tööle mineku taotlused riigiti
Andmed: Terviseamet

Välisriigis hariduse omandanud arstid Eesti tervishoiusüsteemis

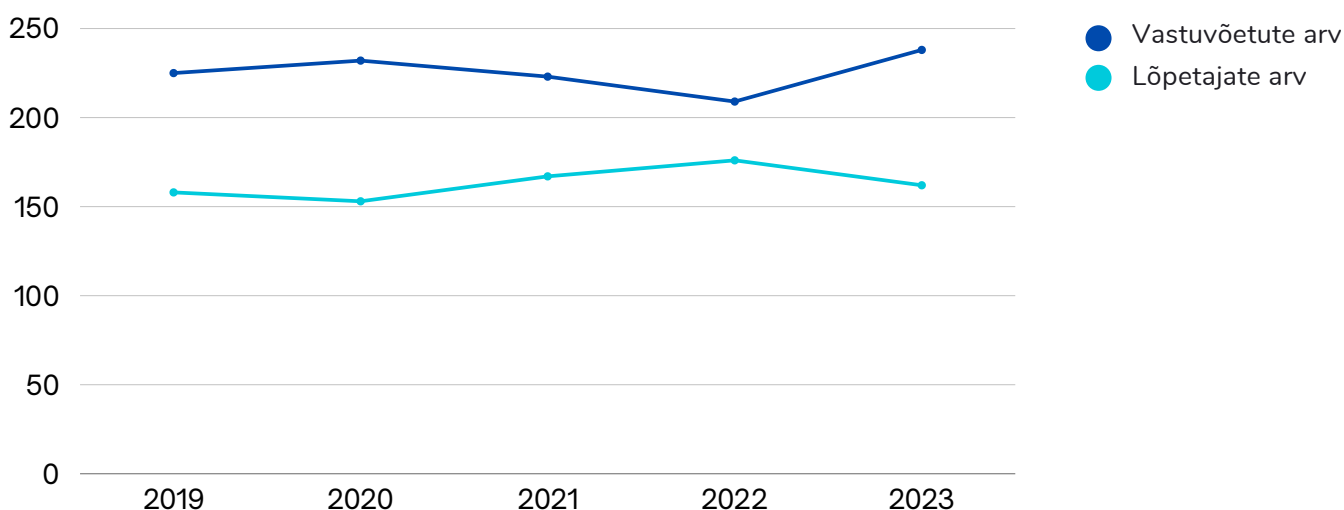
Eestis tegutseb mitmesuguse haridustaustaga arstide kogukond. Statistika näitab, et enamik registris olevaid arste (4976) on omandanud hariduse Eestis. Lisaks on märkimisväärne arv arste (202), kes on hariduse saanud teistes riikides. Näiteks on 109 arsti omandanud hariduse Venemaal, 32 Ukrainas, 24 Soomes ja 7 Lätis.

Erinev päritolumaa võib rikastada Eesti meditsiinivaldkonda, tuues sisse erinevaid kogemusi ja teadmisi. Samuti võib see võimaldada Eesti tervishoiusüsteemil tõhusamalt lahendada spetsiifilisi terviseprobleeme, mis on seotud teatud riikide tavade või kultuuriliste eripäradega.

Samas võivad erinevate haridustaustadega arstid kaasa tuua väljakutseid, eriti seoses meditsiiniliste standardite ja protseduuride ühtlustamisega. On oluline tagada, et kõik arstid, sõltumata nende haridusasutusest, vastavad Eesti meditsiinivaldkonna nõuetele ja standarditele. Lisaks võib erinev päritolumaa ja kultuuriline taust mõjutada ka suhtlemist patsientidega, mis võib omakorda mõjutada terviseabi kvaliteeti ja kättesaadavust.

Potentsiaalsed tudengid ja arstide õpe

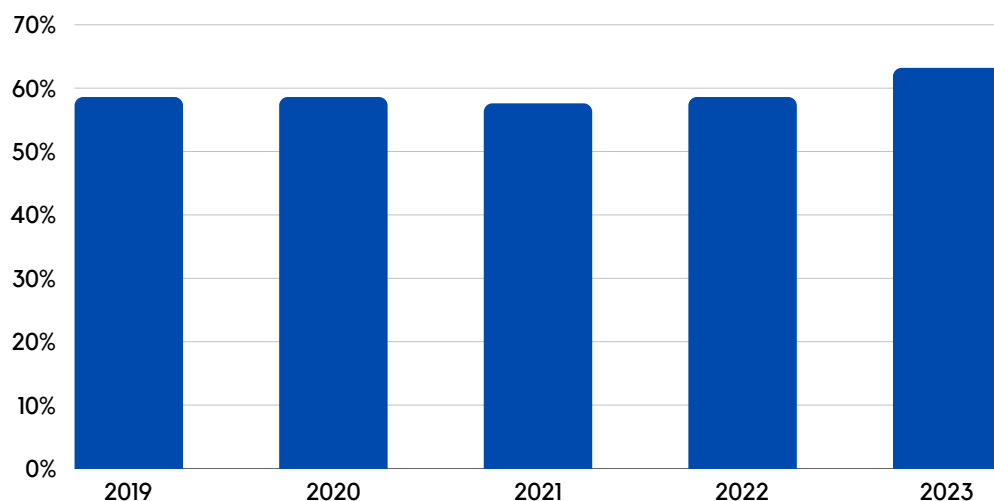
2019-2023. aastal on arstiõppesse vastuvõtt püsinud 209 ja 240 inimese vahel. Arvestades, et arstiõppe lõpetab stabiilselt 75-85% vastuvõetud tudengitest, lõpetab järgmise 5 aasta jooksul ülikooli ligikaudselt 800 arsti.

Joonis 6. Tartu Ülikoolis arstiteaduse õpinguid alustanud ja lõpetanud, 2019–2023
Allikas: Haridussilm

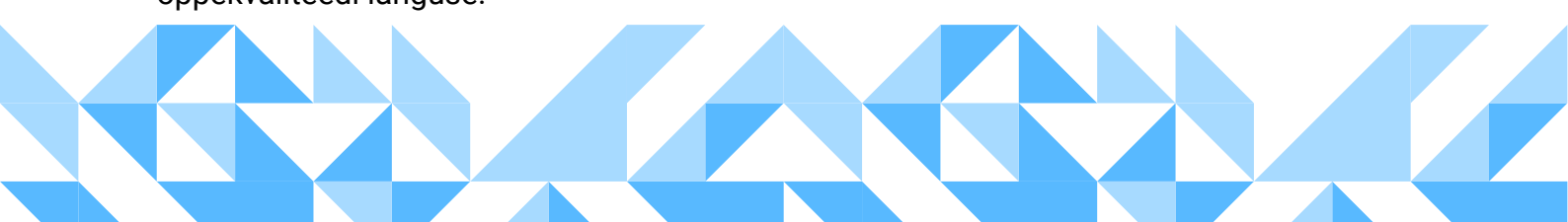
Gümnaasiumi lõpetajate huvi jätkata õpinguid ülikoolis, eriti arstiõppes, on märkimisväärselt oluline tegur Eesti tuleviku tervishoiutöötajate arvu ja kvaliteedi tagamisel. Vaadeldes viieaastast perioodi alates 2019. aastast kuni 2023. aastani, on selgelt nähtav, et üha suurem osa gümnaasiumi lõpetajatest on valinud haridustee jätkamise kõrgkoolides.

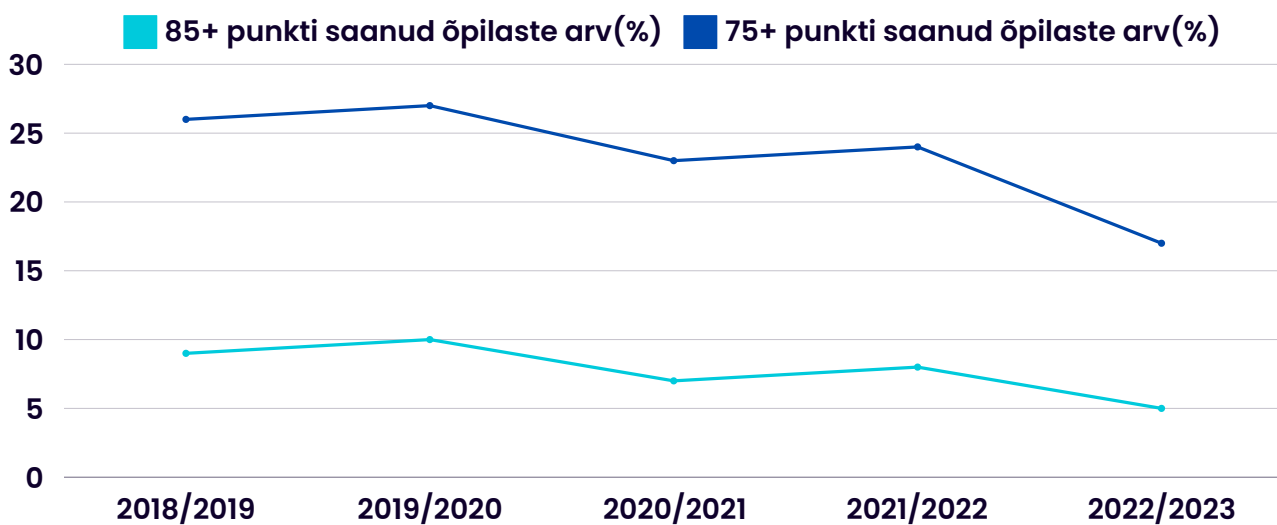

Joonis 7. Gümnaasiumi lõpetanud õpilased (%), kes jätkavad õpinguid ülikoolis
Andmed: Haridussilm

Arstiks õppima pürgimine on mitmetahuline ja nõudlik protsess, kus üks oluline aspekt on sisseastumistingimused. Tartu ülikooli arstiteaduskonnas võetakse vastuvõtutingimuste arvutamisel arvesse mitmeid kriteeriume, sealhulgas eesti keele eksamit või eesti keele teise keelena riigieksamit (30%), akadeemilist testi (20%), füüsika ja keemia sisseastumiseksamit (30%) ning sisseastumisintervjuud (20%).

Üheks oluliseks nõudeks on eesti keele eksami sooritamise, mis on oluline meditsiinalase õppe jaoks, tagades patsientide parema mõistmise ja teenindamise. Eesti keele eksami tulemusi vaadates joonistub aga välja murettekitav trend. Nimelt, kui õppeaastatel 2018/2019 kuni 2021/2022 said riigieksamil vähemalt 85 punkti keskmiselt 562 õpilast, siis eelmisel aastal oli see arv 346. Samasugune trend on ka nende hulgas, kes on saanud viimase viie aasta jooksul eksamil vähemalt 75 punkti. Kui õppeaastatel 2018/2019 kuni 2021/2022, said riigieksamil vähemalt 75 punkti keskmiselt 1647 õpilast, siis 2023. aastal oli see arv kõigest 1260. Samal ajal oli eksamite sooritajaid eelmisel aastal rekordiarv, seega on vähemalt 85 punkti saanute osakaal langenud aastate jooksul ligi poole võrra (10%→5%). Sama trend on ka vähemalt 75 punkti saanute hulgas ehk osakaal on langenud 10% võrra (27%→17%). Arvestades, et ülikooli sisseastumisel annab eesti keele eksam 30% lävendist, on tegu tõsise probleemiga. Üks võimalus lahenduse leidmiseks on vaadata, kuidas mõjutaks sisseastumist tingimuste muutmine, näiteks eesti keele eksamitulemuse olulisuse vähendamine, aga see võib endaga kaasa tuua õppekvaliteedi languse.

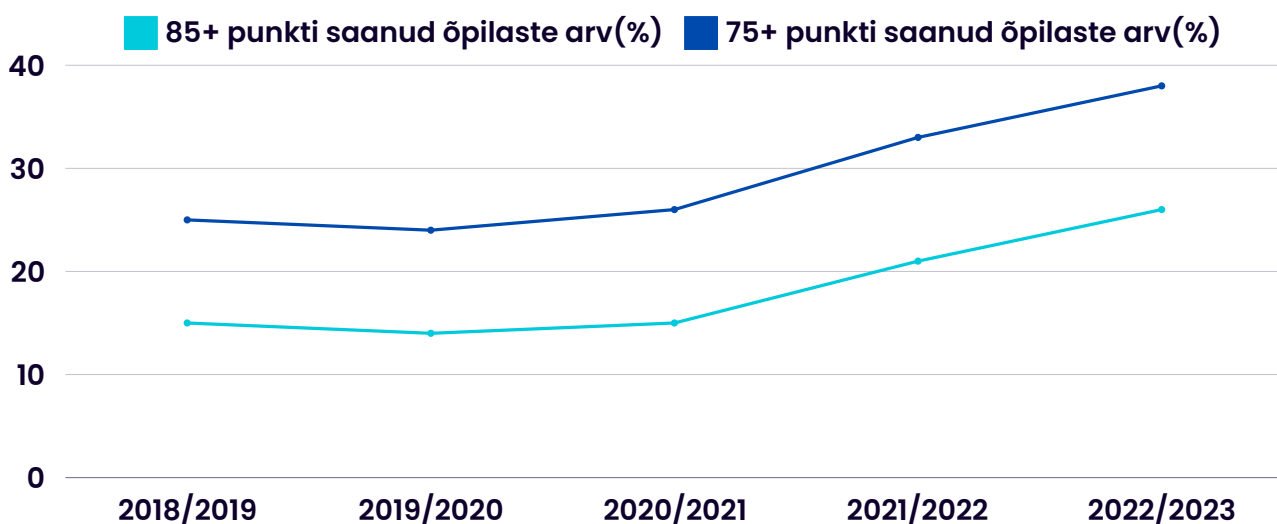

Joonis 8. Eesti keele riigieksami tulemused (%)
Andmed: Haridussilm

Arstiks saamine on üks nõudlikumaid teekondi hariduses ning arstiteaduskonda sisseastumine nõuab põhjalikku ettevalmistust ja head akadeemilist taset. Sisseastumise üheks tingimuseks on akadeemilise testi sooritamine, mille üheks osaks on ka matemaatiliste probleemide lahendamine.

Uurides matemaatika lõpueksamite andmeid viie aastase perioodi jooksul, on märgata, et matemaatika lõpueksamil hästi sooritanud õpilaste osakaal on tõusnud ligi 10%. Eelmisel aastal said 85+ punkti ligi 1300 õpilast, kes moodustasid kõikidest eksamite sooritajatest 26%.

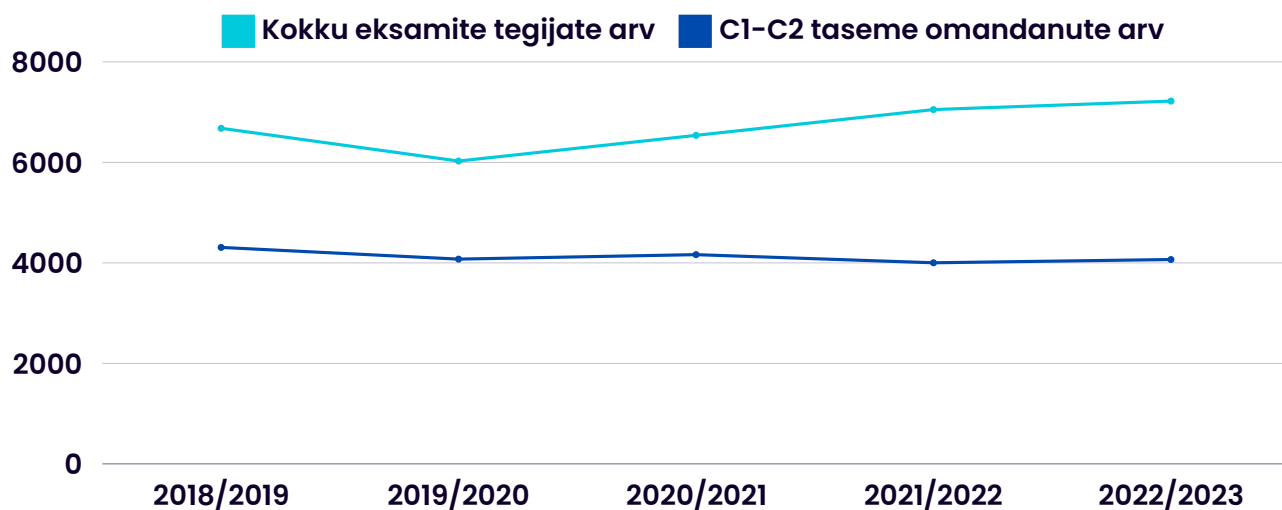

Joonis 9. Matemaatika riigieksami tulemused (%)
Andmed: Haridussilm

Lisaks eesti keele- ja aineeksamitele on üha olulisemaks muutunud ka rahvusvahelise keele, eriti inglise keele oskus. Arstina tegutsemine eeldab tihti suhtlemist rahvusvaheliste kolleegide ja patsientidega ning juurdepääsu rahvusvahelisele teadus- ja meditsiinilisele kirjandusele.

Gümnaasiumi lõpetajatel on kohustus sooritada võõrkeele eksam, milleks sageli on inglise keele riigieksam, kus on võimalus saada keele tasemeks maksimaalselt B2. Lisaks riigieksamile on võimalus teha ka “advanced” eksamit, kus on võimalus saada tasemeks ka C1 või C2. Statistika näitab, et üle poolte õpilastest saavad endale lõpetades inglise keeles vähemalt C1 taseme.

Joonis 10. Inglise keele riigieksami tulemused
Andmed: Haridussilm

